



Zagreb, 06. srpnja 2015.

Ur.broj: 128-2015

Dvadeset i četvrta obljetnica stradanja civilnog stanovništva u Tenji

Tijekom napada JNA na Hrvatsku i oružane pobune dijela srpskog stanovništva protiv ustavnopravnog poretka RH, početkom srpnja 1991. pripadnici TO uz pomoć JNA i tamošnje "Milicije" okupirali su veći dio prigradskog osječkog naselja Tenja (staro Tenje), da bi do kraja 1991. naselje bilo u potpunosti pod kontrolom srpskih snaga sve do mirne reintegracije 15. siječnja 1998. U okupiranoj Tenji ubrzo započinje progon Hrvata i pripadnika drugih nacionalnih skupina, većinom civila, koji su izloženi prijetnjama, zlostavljanju, prisilnom odvođenju i zatočenju, mučenju, pljački imovine i ubijanju.

U periodu od srpnja 1991. do prosinca 1991. u Tenji i neposrednoj blizini **ubijeno je više od 30** osoba, od kojih **najmanje 25 civila**, čime je počinjen ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika. **I danas se traže posmrtni ostaci najmanje 15 osoba s područja Tenja**

U Tenji je prema popisu stanovništva iz 1991. živjelo 7.663 stanovnika, od kojih Hrvata 2.813, Srba 4.177, Jugoslavena 327, te ostalih 328.

Početkom srpnja 1991. u Tenji od strane pobunjenih Srba iz svojih kuća, s ulica i polja odvedeno je **jedanaest (11) civila hrvatske nacionalnosti** (šest muškaraca i petero žena) koji su neko vrijeme prisilno zatočeni u tamošnjoj kino dvorani "Partizan". Zatočeni mještani **Franjo Burča**, r. 1954., **Marija Cerenko**, r. 1921., **Ana Horvat**, r. 1937., **Katica Kiš**, r. 1952., **Pera Mamić**, r. 1926., **Josip Medved**, r. 1932., **Evica Penić**, r. 1928. i njen suprug **Stipo Penić**, r. 1928., **Josip Prodanović**, r. 1957., te braća **Ivan Valentić**, r. 1928. i **Vlado Valentić**, r. 1931. svakodnevno su bili zlostavljani zbog čega su se bojali za život, što se pokazalo opravdanim.

Naime, **njih jedanaestero** iz kino dvorane "Partizan" kamionom su prisilno odvezeni u susjedno mjesto Silaš, gdje su u nehumanim uvjetima na visokim ljetnim temperaturama, bez hrane i vode, čitav dan zadržani u kamionu, a potom su odvezeni u blizinu Bobote na tzv. Bobotsko mrcilište (stočno groblje), gdje su svi ubijeni. **Njihovi posmrtni ostaci do danas nisu pronađeni.**

Tijekom studenog 1991. zarobljeno je i zatočeno **sedmero (7) civila hrvatske nacionalnosti** (četiri muškarca i tri žene): **Manda Banović**, r. 1938., **Franjo Fuček**, r. 1927., supružnici **Mara**, r. 1933. i **Marko Knežević**, r. 1932., te tročlana obitelj Gotovac (**Elizabeta Gotovac**, r. 1926., njen suprug **Nedjeljko**, r. 1928., te njihov sin **Andrija**, r. 1926.), koji su neko vrijeme zadržani na dvije lokacije improviziranih zatvora u Tenji, odakle

su kombijem odvezeni na Betin Dvor (šumski predio u pravcu Čelija), gdje su bili mučeni, a potom i ubijeni tupim predmetima, te hladnim i vatrenim oružjem. Njihovi **posmrtni ostaci ekshumirani su na Betin Dvoru 27. veljače 1998.**

Uz ova grupna, u nastavku navodimo i pojedinačna ubojstva:

Stevo Bačić, r. 1949., tijekom rujna odveden od kuće i ubijen. Njegovi posmrtni ostaci ekshumirani su na Čelijama tijekom 1998.

Franciska Bogović, r. 1922., ubijena hladnim oružjem u svojoj kući u Tenji tijekom rujna 1991. Njeni posmrtni ostaci pronađeni su u blizini zajedničke grobnice na lokaciji Čelije.

Joso Božičević, r. 1954. zarobljen u Tenji, raspoređen na prisilni rad, a potom odveden u nepoznatom pravcu. Njegovo tijelo pronašao je poznanik, koji ga je pokopao u Čelijama, no prilikom ekshumacije **posmrtni ostaci nisu pronađeni**. Proglašen je umrlim 15. rujna 1991.

Ante Golek, r. 1935. zarobljen tijekom srpnja 1991., neko vrijeme zadržan u kući sumještanke, odakle je u pokušaju bijega ubijen vatrenim oružjem. Ante Golek ekshumiran je na katoličkom groblju u Tenji.

Josip Hodak, r. 1936., ubijen vatrenim oružjem na području parka u Tenji. Njegovo tijelo sahranio je mještanim koji je kao zarobljenik imao radnu obvezu, no prilikom ekshumacije na tome području posmrtni ostaci nisu pronađeni, što upućuje na činjenicu da je došlo do izmještanja tijela. Posmrtni ostaci do **danas nisu pronađeni**.

Duro Kiš, r. 1947., pripadnik pričuvnog sastava MUP-a, zarobljen 07. srpnja 1991., a potom i ubijen, dok su mu ruke bile vezane bodljikavom žicom. Tijelo ubijenog Đure Kiša bačeno je u dvorište kuće njegove majke Marije Kiš. Posmrtni ostaci ekshumirani su tijekom veljače 1998. na katoličkom groblju u Tenji.

Mato Mikolaš, r. 1931. tijekom prosinca 1991. ubijen je hladnim oružjem, a potom pokopan na Betin Dvoru. Njegovi posmrtni ostaci ekshumirani su i identificirani 27. 02. 1998.

Mato Nađ, r. 1948. zarobljen s ostalih 11 sumještana Tenje početkom srpnja 1991., no istoga dana ubijen vatrenim oružjem, te pokopan na katoličkom groblju u Tenji, odakle je ekshumiran tijekom 1998., a potom sahranjen u obiteljsku grobnicu.

Ivica Prodanović, zvan **Gundo**, r. 1954., neutvrđenog dana tijekom 1991. odveden od kuće u nepoznatom pravcu od strane trojice naoružanih sumještana. Njegovi **posmrtni ostaci do danas nisu pronađeni**.

Jure Šarić, r. 1927. zarobljen u Tenji 08. rujna 1991., odakle je odveden u tamošnju pekaru, nakon čega mu se gubi svaki trag. Njegovi posmrtni ostaci ekshumirani su na Čelijama u veljači 1998.

Stevo Topalović, r. 1972., prisilno odveden od kuće 20. srpnja 1991. od strane poznatih osoba. Neko vrijeme bio zadržan s ostalim zarobljenim sumještanim u kino dvorani "Partizan" u Tenji, nakon čega mu se gubi svaki trag. **Njegovi posmrtni ostaci do danas nisu pronađeni**.

Tomas Topalović, r. 1977., dijete, brat Steve Topalovića, smrtno stradao od neutvrđene eksplozivne naprave u blizini mesnice u Tenji 13. 10. 1991. Njegovi posmrtni ostaci ekshumirani su tijekom 1998. na Čelijama, nakon čega je sahranjen na katoličkom groblju u Tenji.

Predmet „Tenja“ ustupljen je Tužilaštvu za ratne zločine Srbije temeljem Sporazuma o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, potpisan između DORH-a i Tužilaštva za ratne zločine Srbije.

Prijavu protiv 30 osoba zbog ratnog zločina (ubojstva i progon nesrba u Tenji) još je u listopadu 2011. podnio je i beogradski Fond za humanitarno pravo, koji u detaljnoj prijavi s poimeničnim popisom žrtava i okolnostima stradanja, navodi da je u periodu od srpnja do studenoga 1991. na području Tenje ubijeno najmanje 29 civila.

Tužilaštvo za ratne zločine podiglo je optužnicu protiv okr. Bože Vidakovića, zvanog Ustaša i okr. Žarka Čubrila dana 22. lipnja 2012. godine. Božo Vidaković optužen je za nečovječno postupanje prema civilnom stanovništvu **sedam (7) civila hrvatske nacionalnosti**, koje je nezakonito zatvorio, a potom odveo bijelim kombi vozilom u nepoznatom pravcu. Optužen je i za ubojstvo zarobljenog pripadnika MUP-a RH **Đure Kiša**. Glavna rasprava pred Odjeljenjem za ratne zločine započela je dana 29. listopada 2012. godine, a tijekom dokaznog postupka saslušana su 43 svjedoka. U odnosu na okr. Božu Vidakovića postupak je razdvojen 2014. godine zbog bolesti.

Okr. Žarko Čubrilo optužen je za **nezakonito zatvaranje i ubojstvo 11 hrvatskih civila iz Tenje**, u ljeto 1991. godine, kod stočnog groblja u blizini Bobote. Optužen je da je, stigavši do stočnog groblja u blizini Bobote, naredio dvojici pripadnika TO da zaustave kamion i podignu ceradu kamiona, a potom naredio civilima da izađu iz tovarnog dijela kamiona, pri čemu jednog po jednog civila ubijao, pucavši im u glavu iz automatskog oružja marke “heckler”.

Dana 6. travnja 2015. godine, Odjeljenje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu, donijelo je nepravomoćnu oslobađajuću presudu u odnosu na okr. Žarka Čubrila, bivšeg pripadnika Teritorijalne odbrane Tenja. Obrazlažući oslobađajuću presudu Predsjednik Odjeljenja za ratne zločine je rekao da Tužilaštvo za ratne zločine Srbije nije dokazalo svoje optužbe u odnosu na okr. Žarka Čubrila, te da su iskazi svjedoka koji su teretili okr. Žarka Čubrila proturječni.

Kako se i nakon 24 godine **najmanje 15 osoba iz Tenje vode u evidenciji nestalih** osoba, smatramo nužnim i potrebnim da nadležna sudska tijela ulože maksimalne napore u prikupljanju dokaza protiv počinitelja ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina ratnih zarobljenika, kao i njihovog pravodobnog sankcioniranja.

Ovim priopćenjem također nastojimo još jednom ukazati na **potrebu izgradnje povjerenja** među svim građanima RH. Stoga **upućujemo apel** svima koji imaju saznanja o počinjenim kaznenim djelima ratnog zločina, bez obzira u čije ime ona bila počinjena, kao i **saznanja o sudbini ubijenih i nestalih** na svim stranama, da takve informacije prosljede nadležnim državnim tijelima u RH ili susjednim državama.

Kako bismo izgradili dobre temelje za zdravo društvo, potrebno je da **kao pojedinci osvijestimo ratna stradanja i ubojstva najosjetljivije skupine žrtava, prije svega civila**, te ulažemo maksimalne napore u otklanjanju i ublažavanju teških posljedica ratnih trauma.

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću

Građanski odbor za ljudska prava

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek